

УДК 349.42:636

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.8.17>**Тетяна Оверковська,**

канд. юрид. наук, доцент,

доцент кафедри права

Вінницького національного аграрного університету

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН

У статті розглянуто основні правові засади використання та охорони сільськогосподарських тварин як специфічного засобу виробництва в галузі аграрного господарювання. Визначено, що сфера поводження із сільськогосподарськими тваринами потребує належного правового регулювання та дослідження. Встановлено основні правові межі, в яких мають реалізовуватися вимоги, визначені чинним законодавством України, щодо використання та охорони сільськогосподарських тварин. Установлені принципи використання сільськогосподарських тварин, які виключають жорстоке поводження із тваринами, що є несумісним із вимогами моральності та гуманності. Проаналізовані умови використання тварин в аграрній сфері економіки та правову регламентацію зазначених умов. Установлено необхідність ветеринарно-санітарного забезпечення як важливої складової частини правової охорони сільськогосподарських тварин. Звернута увага на правові вимоги транспортування тварин, встановлення заборон під час транспортування сільськогосподарських тварин, особливості тривалого перевезення тварин.

Встановлено обов'язковість проведення ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин, що надасть можливість отримання повної та достовірної інформації про тварину та дотримання вимог щодо порядку її використання. Обґрунтовано необхідність оновлення законодавства у сфері ветеринарної медицини з метою гармонізації ветеринарно-санітарних заходів. Доведено, що правові засади охорони і використання сільськогосподарських тварин визначені чинним законодавством, є обов'язковими для виконання та мають на меті додержання правопорядку у сфері поводження із сільськогосподарськими тваринами.

Визначено, що умови утримання тварин у сільському господарстві повинні відповідати їх біологічним, видовим та індивідуальним особливостям, задовольняти їх природні потреби, а також вимоги щодо якості, безпечності та гігієни кормів.

У статті за результатами проведеного дослідження сформульовані висновки, які засновані на положеннях правової доктрини та чинного законодавства України у сфері правового регулювання використання та охорони сільськогосподарських тварин.

Ключові слова: сільськогосподарські тварини, тваринництво, ветеринарна медицина, ідентифікація та реєстрація тварин, гуманне ставлення до тварин, транспортування тварин.

Постановка проблеми. Стратегічною метою розвитку аграрного сектора економіки України слід вважати створення організаційно-економічних умов його подальшого становлення шляхом забезпечення єдності економічних, соціальних та екологічних інтересів суспільства для стабільного забезпечення населення якісною, безпечною, доступною вітчизняною сільськогосподарською продукцією та промисловою сільськогосподарською сировиною [1].

Крім цього, для забезпечення розвитку галузей аграрного сектора, а також забезпечення продовольчої безпеки держави було передбачено надання пріоритетної підтримки тваринництву, зокрема м'ясному скотарству, свинарству, козівництву, вівчарству, кроликівництву, бджільництву, індиківництву.

Для забезпечення виконання поставлених стратегічних цілей розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1437-р була схвалена Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектора економіки на період до 2022 року (далі – Концепція). Необхідність прийняття даної Концепції була зумовлена рядом причин, які зумовили ускладнення ситуації в аграрному секторі економіки. Серед таких причин зазначається відсутність мотивації у сільськогосподарських товаровиробників до розвитку трудомістких галузей та високою вартістю капіталу, що стримує розвиток, зокрема тваринництва, органічного виробництва; недостатнім рівнем розвитку агротехнологій, що не забезпечує отримання економічно ефективних результатів сільськогосподарської діяльності, у тому

числі й у сфері використання сільськогосподарських тварин тощо [2].

У зв'язку із цим Концепцією визначаються шляхи і способи розв'язання зумовлених проблем. З огляду на забезпечення підтримки рівноваги у сфері поводження із сільськогосподарськими тваринами серед таких шляхів необхідно виділити такі як: 1) забезпечення вітчизняних сільськогосподарських виробників сучасними селекційними, племінними (генетичними) ресурсами та зростання потенціалу їх експорту, удосконалення та забезпечення ефективного ведення державного реєстру сільськогосподарських тварин, запровадження системи оцінки та визначення племінної цінності тварин, ведення племінного обліку через створення інформаційних автоматизованих баз даних про племінні (генетичні) ресурси; 2) проведення моніторингу залишкових кількостей ветеринарних препаратів та інших забруднюючих речовин у тваринах, продуктах тваринного походження і кормах [2].

Проте реалізація поставлених завдань та подальший розвиток аграрного сектору економіки не може здійснюватися без належного правового регулювання, удосконалення законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, а також дотримання правопорядку у зазначеній сфері суспільних відносин. Саме тому актуального значення для подальшого збалансованого розвитку сільськогосподарського виробництва та наповнення ринку конкурентоспроможною сільськогосподарською продукцією, зокрема тваринного походження, набуває виокремлення правових засад використання та охорони сільськогосподарських тварин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми правового регулювання використання сільськогосподарських тварин у сфері аграрного виробництва досліджувались такими вченими аграрно-правової науки, як В.М. Єрмоленко, О.В. Гафурова, А.Л. Правдюк, Т.О. Коваленко, С.І. Марченко, К.А. Козмуляк, та багатьма іншими.

Разом із тим окремі правові аспекти щодо використання та охорони сільськогосподарських тварин, застосування диференційованих підходів до сфери поводження із тваринами залишаються ще недостатньо дослідженими, потребують подальшого наукового опрацювання та не втрачають своєї актуальності в сучасних умовах господарювання.

Метою статті є дослідження та акцентування уваги на необхідності визначення правових засад використання та охорони сільськогосподарських тварин у сфері аграрного виробництва.

Виклад основного матеріалу. У відповідності до Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» [3] тваринами визнаються біологічні об'єкти, що відносяться до фауни: сільськогосподарські, домашні, дикі, у тому числі домашня і дика птиця, хутрові, лабораторні, зоопаркові, циркові. У сучасному розумінні фауною є сформований історично тваринний світ, сукупність усіх видів тварин певної місцевості, країни або певного геологічного періоду розвитку нашої планети [4, с. 343].

На законодавчому рівні сільськогосподарськими тваринами вважаються тварини, що утримуються та розводяться людиною для отримання продуктів і сировини тваринного походження (ст. 1 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження»).

Правові засади ощадливого використання та охорони сільськогосподарських тварин зумовлюють наявність системи законодавства, що регулює відносини у сфері поводження із сільськогосподарськими тваринами. Правове регулювання використання та охорони сільськогосподарських тварин здійснюється на підставі правових норм, вміщених в законодавчих та підзаконних нормативно-правових актах. Серед законів слід зазначити такі: Закон України «Про ветеринарну медицину» [5], Закон України «Про племінну справу у тваринництві» [6], Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [7], Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [8] та інші.

Особливості та вимоги до порядку використання тварин у сфері сільськогосподарського виробництва, тобто сільськогосподарських тварин, визначаються Порядком використання тварин у сільському господарстві, затвердженим наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 25 жовтня 2012 року № 652 [9]. При цьому використання тварин у сільському господарстві повинно базуватися на певних принципах та умовах, які відповідають їхнім фізіологічним, видовим та індивідуальним особливостям, а також задовольняють їхні природні потреби.

Так, відповідно до п. 1.3. використання тварин у сільському господарстві ґрунтується на таких принципах, як: жорстоке поводження з тваринами є несумісним з вимогами моральності та гуманності, спричиняє моральну шкоду людині; забезпечення умов життя тварин, які відповідають їх біологічним, видовим та індивідуальним особливостям; право власності та інші речові права на тварин у разі жорстокого поводження з ними можуть бути припинені за рішенням суду

шляхом їх оплатного вилучення або конфіскації; заборона жорстоких методів умертвіння тварин, у тому числі отруєння тварин; відповідальність за жорстоке поводження із тваринами; забезпечення безпеки життя та здоров'я людей під час використання тварин у сільському господарстві.

Варто зауважити, що в основу формування даних принципів покладені положення ст. 4 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження».

Ураховуючи положення Порядку використання тварин у сільському господарстві [9], умови використання тварин в аграрній сфері можна класифікувати на такі:

1) умови щодо приміщень для утримання тварин або на вигульних майданчиках, які охоплюють температуру, вологість, вентиляцію, циркуляцію повітря тощо;

2) умови щодо використання тварин для роботи, які не можуть утворювати загрози для їх життя і здоров'я або спричинити їм страждання (наприклад, надмірні навантаження тварин, що перевищують їх фізіологічні можливості; використання для роботи хворих або негодованих тварин тощо);

3) умови щодо транспортування тварин;

4) умови щодо технології отримання продукції тваринного походження, які виключають застосування технічних пристроїв і засобів, що травмують, спричиняють страждання або загибель тварин.

Варто зауважити, що важливим чинником належного утримання та охорони сільськогосподарських тварин є дотримання умов щодо їх транспортування. Транспортування сільськогосподарських тварин повинно відбуватися у відповідності до вимог, визначених Правилами транспортування тварин, які затверджені постановою Кабінету міністрів України від 16 листопада 2011 року № 1402 [10].

Так, під час транспортування тварин повинні бути дотримані вимоги щодо норм мінімальної площі поверхні спеціальних транспортних засобів (п. 7); забезпечення належного провітрювання з урахуванням погодних умов на момент здійснення перевезення, видів тварин та їх кількості (п. 8) тощо.

У відповідності до п. 15 Правил транспортування тварин під час завантаження, перевезення і вивантаження тварин забороняється: 1) завдавати ударів тваринам; 2) натискати на особливо чутливі місця на тілі тварин, що може завдати їм болю або страждань; 3) підвішувати тварин за допомогою механічних засобів; 4) піднімати або тягнути тварин за голову, вуха, роги, лапи, хвіст або шкіру; 5) використовувати голки, шипи або інші колючі засоби; 6) перешко-

джати пересуванню тварин, яких ведуть до місця завантаження, здійснення ветеринарного оброблення тощо.

Зазначимо, що Правила транспортування тварин регламентують особливості транспортування й сільськогосподарських тварин. Зокрема, перевезення тварин партіями чисельністю 200 та більше голів у разі тривалості перевезення понад п'ять днів здійснюється обов'язково у супроводі спеціаліста у галузі ветеринарної медицини.

Також із метою належного поводження із сільськогосподарськими тваринами та їх охороною під час тривалого перевезення встановлюються вимоги до транспортних засобів, що використовуються у разі тривалого перевезення тварин. Наприклад, транспортний засіб повинен містити достатню кількість корму для годування тварин протягом перевезення, що зберігається у спосіб, який забезпечує його захист від впливу несприятливих погодних умов, потрапляння пилу, палива, вихлопних газів, а також екскрементів тварин; бути обладнаними пристроями для напування тварин відповідної конструкції, що з'єднуються з ємностями для води, перебувають у робочому стані і розміщуються у спосіб, що забезпечує доступ до них усіх тварин, тощо (п. 54 Правил транспортування тварин).

Таким чином, недотримання встановлених вимог слід розглядати як порушення або невиконання обов'язків супроводжуючої особи та інших відповідальних осіб, за що винні можуть бути притягнуті до юридичної відповідальності.

Складовим елементом поводження із сільськогосподарськими тваринами та їх охороною виступає державна реєстрація та ідентифікація тварин. У спеціальній юридичній літературі зазначається, що впровадження реєстрації сільськогосподарських тварин в Україні є юридичним актом, який породжує врегульовані нормами права вольові суспільні відносини, що виражаються в конкретному зв'язку між правомочними і зобов'язаними суб'єктами – носіями суб'єктивних прав, обов'язків, повноважень і відповідальності – і забезпечуються державою [11, с. 32].

Правові засади ідентифікації та реєстрації тварин визначені Законом України «Про ідентифікація та реєстрацію тварин» [12]. Прийняття зазначеного законодавчого акта зумовлюється метою визначення організаційних і правових засад ідентифікації і реєстрації тварин, прогнозування ринку продукції тваринництва, а також для поліпшення здійснення управління і контролю у зазначеній сфері суспільних відносин та епізоотичною ситуацією у країні.

Ідентифікація тварин являє собою процес ототожнення тварин шляхом присвоєння їй ідентифікаційного номера з використанням візуальних, електронних та змішаних засобів залежно від виду тварин із подальшим внесенням ідентифікаційного номера до Єдиного державного реєстру тварин (п. 5 ст. 1 Закону України «Про ідентифікація та реєстрацію тварин»). Реєстрація тварин – це внесення до Єдиного державного реєстру тварин даних про ідентифіковану тварину, її власника/утримувача, господарство, переміщення, забій, утилізацію, загибель, падіж (п. 7 ст. 7 Закону України «Про ідентифікація та реєстрацію тварин»). При цьому об'єктом ідентифікації та реєстрації є велика рогата худоба, коні, свині, вівці, кози.

Отже, ідентифікація та реєстрація сільськогосподарських тварин зумовлює певну процедуру її проведення, порядок якої визначається на правовому рівні.

На погляд фахівців, порядок державної реєстрації і ідентифікації сільськогосподарських тварин являє собою встановлену законодавством як зовнішню правозастосовну, так і внутрішню організаційну діяльність, яка знаходить свій прояв в упорядкованих у нормативному порядку дія органів виконавчої влади (органів місцевого самоврядування), або утворюваних цими органами організацій, установ чи закладів (посадових осіб цих органів), які спрямовані на реалізацію своїх повноважень, передбачених законами або підзаконними нормативно правовими актами, у взаємовідносинах з не підлеглими їм фізичними і юридичними особами в галузі тваринництва [11, с. 105].

Процедура ідентифікації і державної реєстрації має свої особливості залежно від виду сільськогосподарських тварин. Ці особливості виокремлено у низці відповідних положень, які у своїй сукупності охоплюють правову регламентацію цілісного процесу ідентифікації і державної реєстрації тварин [13, с. 146]. Наприклад, Положення про ідентифікацію та реєстрацію коней [14]; Положення про ідентифікацію і реєстрацію великої рогатої худоби [15] та інші.

Таким чином, необхідність проведення ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин надає можливість своєчасно отримувати повну та достовірну інформацію про тварину, її стан, про її переміщення, що забезпечує на правовому рівні належне поведіння із сільськогосподарськими тваринами, їх охорону та дотримання вимог до порядку використання тварин, що виключають жорстокість.

Складовою частиною правової охорони сільськогосподарських тварин слід вважати ветеринарно-санітарне забезпечення тварин.

Представниками аграрно-правової науки звертається увага, що в основі правового регулювання ветеринарної справи лежать публічно-правові відносини щодо забезпечення здоров'я свійських тварин та уникнення небезпек для людини, пов'язаних із хворобами тварин, а також приватноправові відносини щодо підвищення економічної ефективності сільськогосподарського тваринництва шляхом надання якісних послуг щодо лікування тварин [4, с. 370]. Звідси основним законодавчим актом, що регулює відносини ветеринарного забезпечення сільськогосподарських тварин, виступає Закон України «Про ветеринарну медицину».

У відповідності до ст. 1 Закону України «Про ветеринарну медицину» [5] ветеринарно-санітарні заходи застосовуються для захисту життя і здоров'я тварин від ризиків, що виникають у результаті занесення, укорінення чи поширення хвороб тварин, організмів, які переносять хвороби, а також хвороботворних організмів. При цьому усі ветеринарно-санітарні заходи підлягають перегляду та оновленню в міру надходження нової науково-обґрунтованої інформації або важливих (суттєвих) коментарів від заінтересованих партнерів або інших осіб з метою забезпечення того, щоб такі заходи сприяли досягненню, але не перевищували належного рівня захисту здоров'я тварин (ч. 5 ст. 22 Закону України «Про ветеринарну медицину»).

Загальновідомо, що перевищення граничнодопустимих концентрацій хімічних речовин, антибіотиків та гормональних препаратів у кормах для сільськогосподарських тварин негативно впливають на здоров'я самих тварин, на якість та безпечність продукції тваринництва, а відтак – на життя і здоров'я споживача. Саме тому на законодавчому рівні встановлюються правові вимоги щодо кормів для сільськогосподарських тварин. Зокрема, корми, що вміщують забруднюючі речовини (зокрема мікроорганізми та їх частини, або хімічні речовини (пестициди, токсини), залишки ветеринарних препаратів, у тому числі гормонів, антибіотиків або інші речовини, що можуть бути небезпечними для здоров'я тварин та людей) у кількостях, які перевищують максимально допустимі рівні або вміщують заборонені до використання ветеринарні препарати та субстанції, вважаються непридатними, а їх обіг забороняється (ст. 77 Закону України «Про ветеринарну медицину»). При цьому Перелік максимально допустимих рівнів небажа-

них речовин у кормах та кормовій сировині для тварин затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19 березня 2012 року № 131 [16].

Варто зауважити, що сьогодні постає питання щодо оновлення Закону України «Про ветеринарну медицину». На думку експертів «Європейської Бізнес Асоціації», це зумовлюється таким: 1) є актуальним створення системи, яка містить інформацію щодо ветеринарних препаратів, а саме: компанії виробника та її представника на території України, можливі побічні реакції, показники ефективності тощо; 2) удосконалення рецептурності для всіх препаратів ветеринарної медицини, щоб мінімізувати ризики для тварин; 3) створити мінімізацію використання антибіотиків у тваринництві, у тому числі обмеження їх використання в профілактичних цілях [17].

Необхідність оновлення законодавства у сфері ветеринарної медицини, на нашу думку, зумовлюється також й тим фактом, що виборовши Україною шлях євроінтеграції, зазначений процес зумовлює поступове наближення національного законодавства до законодавства Європейського співтовариства та гармонізацію ветеринарно-санітарних заходів.

Так, у законодавстві ЄС склад кормів регламентується Директивою 2002/32/ЄС, Регламентом № 1831/2003, Директивою Ради ЄС 96/22, Регламентом Європейського парламенту та Ради № 767/2009. Відповідно до цих нормативних актів використання найбільш поширених гормональних препаратів (стильбенів, тиреостатиків, природних і синтетичних стероїдних гормонів) для вирощування тварин заборонено, вони дозволені лише в лікувальних цілях. Антибіотики з 1 січня 2006 року виключені з Реєстру кормових добавок Співтовариства [18, с. 107].

Отже, удосконалення чинного законодавства України у сфері ветеринарної медицини надасть можливість посилити контроль та мінімізувати фальсифікацію препаратів у лікуванні тварин, забезпечити ветеринарне благополуччя тварин, чим посилити в подальшому захист населення від інфекційних хвороб, а також забезпечення екологічної безпеки у тваринництві.

Висновки

Проведений аналіз та положення чинного законодавства України дозволяють виокремити основні засади, що мають бути покладені в основу правового забезпечення належного використання та охорони сільськогосподарських тварин, а саме:

1) заборона жорстокого поводження із сільськогосподарськими тваринами, що є несумісним з вимогами моральності та гуманного ставлення до тварин;

2) умови утримання тварин у сільському господарстві повинні відповідати їх біологічним, видовим та індивідуальним особливостям, а також задовольняти їх природні потреби;

3) у технології використання тварин для отримання сільськогосподарської продукції не допускається застосування больових і травмуючих прийомів, що спричиняє їм страждання або становить загрозу для життя тварин;

4) дотримання належних умов у процесі транспортування тварин, які задовольняють їх фізіологічні потреби та забезпечують захист від шкідливого зовнішнього впливу;

5) своєчасне та повне проведення ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин;

6) забезпечення належного ветеринарного захисту тварин від хвороб та їх профілактика шляхом здійснення профілактичних, діагностичних та лікувальних заходів;

7) забезпечення правового регулювання сфери поводження з кормами для сільськогосподарських тварин, тобто обіг та використання кормових добавок, преміксів та готових кормів дозволяється тільки після їх державної реєстрації;

8) проведення контролю за дотриманням законодавства у сфері поводження із сільськогосподарськими тваринами, а також встановлення юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону та використання сільськогосподарських тварин.

Ґрунтуючись на тому, що сільськогосподарські тварини та їхні біологічні властивості вважаються специфічним засобом виробництва у сільському господарстві, під правовими засадами використання та охорони сільськогосподарських тварин слід розглядати основні законодавчо-нормативні вимоги, положення чи принципи, що покладені в основу правового регулювання, та які: а) закріплені в правовій нормі; б) мають обов'язковий характер, що забезпечується санкціями за їх невиконання; в) процедура реалізації регламентується законодавством; г) можуть бути представлені у вигляді приписів, повноважень, заходів, діяльності тощо; д) мають на меті захист благополуччя тварин шляхом гуманного ставлення до них протягом усього їхнього життя та дотримання правопорядку щодо використання та охорони сільськогосподарських тварин.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. *Офіційний вісник України*. 2013. № 83. Ст. 3088.
2. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р. *Офіційний вісник України*. 2016. № 24. Ст. 960.
3. Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України від 21 лютого 2006 р. № 3447-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 27. Ст. 230.
4. Аграрне право України : підручник / В.М. Єрмоленко, О.В. Гафурова та ін. ; за ред. В.М. Єрмоленка. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 608 с.
5. Про ветеринарну медицину : Закон України від 25 червня 1992 р. № 2498-XII (в редакції від 16 листопада 2006 р. № 361-V). *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 5-6. Ст. 53.
6. Про племінну справу у тваринництві : Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3691-XII (в редакції від 21 грудня 1999 р. № 1328-XIV). *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 6-7. Ст. 37.
7. Про захист населення від інфекційних хвороб : Закон України від 6 квітня 2000 р. № 1645-III. *Офіційний вісник України*. 2000. № 17. Ст. 690.
8. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4004-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. Ст. 218.
9. Про затвердження Порядку використання тварин у сільському господарстві : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 25 жовтня 2012 р. № 652. *Офіційний вісник України*. 2012. № 91. Ст. 3703.
10. Про затвердження Правил транспортування тварин : постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 р. № 1402. *Офіційний вісник України*. 2012. № 8. Ст. 294.
11. Правдюк А.Л. Державна реєстрація та ідентифікація сільськогосподарських тварин: стан та перспективи удосконалення правового регулювання : монографія. Вінниця : ПП Балук, 2010. 536 с.
12. Про ідентифікацію та реєстрацію тварин : Закон України від 4 червня 2009 р. № 1445-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 42. Ст. 635.
13. Коваленко Т.О., Марченко С.І. Правове регулювання господарської діяльності в агропромисловому комплексі України : навч. посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 296 с.
14. Про запровадження ідентифікації і реєстрації коней : наказ Міністерства аграрної політики України від 31 грудня 2004 р. № 496. *Офіційний вісник України*. 2005. № 14. Ст. 746.
15. Про запровадження ідентифікації і реєстрації великої рогатої худоби : наказ Міністерства аграрної політики України від 17 вересня 2003 р. № 342. *Офіційний вісник України*. 2003. № 42. Ст. 2236.
16. Про затвердження Переліку максимально допустимих рівнів небажаних речовин у кормах та кормовій сировині для тварин : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19 березня 2012 р. № 131. *Офіційний вісник України*. 2012. № 29. Ст. 1081.
17. Оновлений законопроект про ветеринарну медицину сприятиме розвитку тваринництва. URL : <https://agropolit.com/news/11001--onovleniy-zakonoproekt-pro-veterinarnu-meditsinu-spriyatime-rozvitku-tvarinnitstva--yeba> (дата звернення: 31.07.2020).
18. Козмуляк К.А. Правове регулювання екологічної безпеки кормів у тваринництві за законодавством України. *Актуальні проблеми становлення і розвитку права екологічної безпеки в Україні* : матеріали наук.-практ. Круглого столу (м. Київ, 28 берез. 2014 р., КНУ імені Тараса Шевченка). Чернівці : Кондратьєв, 2014. С. 105-108.

Tetiana Overkovska. Legal basis of use and protection of agricultural animals

The basic legal framework for the use and protection of farm animals as a special means of production in the field of agricultural management are considered. It is determined that the scope of treatment of farm animals requires proper legal regulation and research. The main legal boundaries have been established, in which the requirements determined by the current legislation of Ukraine regarding the use and protection of farm animals should be implemented. Established principles for the use of farm animals, which exclude cruel treatment of animals, which is incompatible with the requirements of morality and humanity. The conditions for the use of animals in the agrarian sector of the economy and the legal regulation of these conditions are analyzed. The necessity of veterinary-sanitary maintenance is established as an important part of the legal protection of farm animals. Attention is drawn to the legal requirements for the transportation of animals, the establishment of prohibitions during the transportation of farm animals, especially the lengthy transportation of animals.

Mandatory identification and registration of farm animals is established, which will provide the possibility of obtaining complete and reliable information about animals and compliance with the requirements regarding the procedure for their use. The necessity of improving legislation in the field of veterinary medicine in order to harmonize veterinary and sanitary measures is substantiated. It was determined that the legal framework for the protection and use of farm animals, established by current legislation, is mandatory for use, and their purpose is to observe the rule of law in the treatment of farm animals.

It is determined that the conditions for keeping animals in agriculture must meet their biological, species and individual characteristics, meet their natural needs, as well as requirements for quality, safety and hygiene of feed.

The article formulates conclusions based on the results of the study, which are based on the provisions of legal doctrine and current legislation of Ukraine in the field of legal regulation of the use and protection of farm animals.

Key words: farm animals, animal husbandry, veterinary medicine, identification and registration of animals, humane animal handling, animal transport.

